

Uusi alku 50

Mark 12:41-44

Savonlinnan Tuomiokirkko, 11.1.2012

Lesken ropo. Ennustus temppelin tuhosta

Olemme Markuksen evankeliumissa kohdassa, jossa Jeesus on tullut Jerusalemin temppeliin. Hän on haastanut temppelin uhrikäytännön kaatelemalla uhrieläinten myyjien pöytiä ja tuoleja.

Siitä seurasi sanallisia väittelyitä, joista kaikki Jeesus voitti kuus – nolla. Ensin vastustajina olivat temppelin ylipapit, vanhimmat ja lainopettajat, sitten fariseukset ja sitten saddukeukset. Kaikki joutuivat sulkemaan häpeillen suunsa ja kuuntelemaan Jeesuksen opetusta.

Ensin hän puhui Messiaasta, siitä, että tämä ei suinkaan ole Daavidin seuraaja, Daavidin poika. Vaan hän on Daavidinkin Herra, Jumalan Poika. Sitten Jeesus varoitti kuulijoitaan lainopettajista: He olivat ulkokultaisia ja rahanahneita, latelevat rukouksiaan vain näön vuoksi ja ”syövät leskiltä talot.” Hurskaus on vain ohut pintasilous ahneuden päällä.

Istuskeli kolehtiarkun äärellä

Tämän jälkeen seuraa konkreettinen opetus ahneuden ja anteliaisuuden välisestä ristiriidasta, kertomus lesken rovosta.

Jeesus istuutui vastapäätä uhriarkkua ja katseli, kuinka ihmiset panivat siihen rahaa.
(Mark 12:41)

Tämä tapahtui ilmeisesti temppelin sisemmän esipihan itäosassa, ns. ”naisten esipihalla”. Sinne saivat tulla vain juutalaiset, sekä miehet että naiset. Siellä sijaitsi temppelin aarrekammio, johon oli yhdistetty kolmetoista uhriarkkua. Niistä käytettiin nimitystä ”pasuuna”, sillä niissä oli pasuunan kaltainen kapea suuosa, varokeinona varkaita vastaan.

Jeesus istui jonkin tällaisen ”pasuunan” lähellä ja katseli, kuinka kansa pudotti rahaa arkkuun.

Rabbien myöhempien lausumien mukaan sisemmällä esipihalla istuminen oli kiellettyä. Se oli sen verran pyhä paikka, että siellä ei sopinut istuskella.

Mutta Jeesus istui. Hän oli temppelin Herra ja mestari. Hän istuskeli valvomassa, että Jumalan seurakunta antoi uhrinsa kunnolla ja oikein.

Vaikka Jeesus toisaalta oli hiljainen ja nöyrä, tästäkin näkyy, että toisaalta hänellä oli valtava itsetunto.

Yleensä tällainen itsetunto kertoo jonkinasteisesta luonnehäiriöstä. Jeesuksen kohdalla niin ei ollut: hän oli nimittäin Messias.

Eikö tästä saisi helposti perustelun modernia, valistunutta Jeesus-kuvaa vastaan? Sellaista, jossa Jeesusta pidetään jalona eettisyyden ja rakkauden opettajana, mutta ei suinkaan jumalallisena? Sellainen on aika ristiriitaista. Miksi? Koska Jeesuksen käytös ja itsetunto olivat sitä luokkaa, että jos hän ei ollut Messias, hän oli luonnehäiriöinen, megalomaaninen. Hänellä oli sairaalloisen korkeat käsitykset itsestään: Mennä nyt häiriköimään temppelissä pöytiä kaadellen; istua pyhällä

paikalla kuin paraskin isäntämies, paikalla, jossa ylipapinkin piti seistä! Tuollainen käytös on kunnioituksen ansaitsevaa ainoastaan Messiaalta, Jumalan Pojalta.

Kolehdin määrästä

Monet rikkaat antoivat paljon (Mark 12:41)

Kyse oli vapaaehtoisesta annista. Rikkaat uhraajat tekivät selväksi, että he antoivat avokätisesti. Se myös näkyi.

Mutta köyhänkin uhraama määrä näkyi:

Sitten tuli köyhä leskivaimo ja pani arkkuun kaksi pientä lanttia, yhteensä kuparikolikon verran. (Mark 12:41)

Joskus oli käynyt niinkin, että vähäisen lahjan Jumalalle tuonut sai toruja uhriarkkua valvovalta papilta. Tässä tapauksessa uhrilahja olikin tosi mitätön: kaksi pientä lanttia eli *leptonia*. Ne olivat pienimpiä kreikkalaisten tuntemia rahoja. Markus ilmoittaa noiden kahden kolikon arvon myös roomalaisena valuuttana: yksi roomalainen neljännes-assi eli *quadrans*. Se oli arvoltaan 1/64 denaaria. Jos lasketaan, että denaari oli rahvaan päiväpalkka, sanotaan 70 euroa, niin lesken ropojen arvoksi saadaan vähän yli euro.

Eikö se ole ihan hyvä kolehti. Kai sitä nykyisin monikin antaa kolehtiin vaikkapa vain 20 senttiä tai 50 senttiä?

No, eihän se rahallisesti ollut kummoinen uhri. Paljon pienempää ei siihen aikaan pystynyt edes antamaan. Tai toki, olisihan leski voinut antaa vieläkin vähemmän, vain toisen leptonin, ja pitää itse toisen. Mutta niin hän ei tehnyt. Ja se oli Jeesuksen mielestä suurta.

Opetus lesken rovosta

Jeesus kutsui opetuslapset luokseen ja sanoi heille: "Totisesti: tämä köyhä leski pani uhriarkkuun enemmän kuin yksikään toinen. Kaikki muut antoivat liiastaan, mutta hän antoi vähästä, kaiken mitä hänellä oli, kaiken mitä hän elääkseen tarvitsi." (Mark 12:43–44)

Jeesus näki köyhän lesken sydämeen. Hän oli antanut Jumalalle kaikkensa, koko toimeentulonsa, kaikki rahansa. Nyt hän eli yksin Jumalan varassa, luottaen siihen, että Israelin Jumala pitäisi hänestä huolen. Hän ei varmistellut olemistaan jättämällä toisen leptonin itselleen.

Sellaisen rinnalla ei liiastaan luovuttaminen ole mitään.

Lesken rovolla on syvempikin merkitys. Siinä toteutui Jeesuksen opetus temppelin oikeasta käytöstä: Jumalan huoneen piti olla kaikkien kansojen rukoushuone. Roponsa antanut leski uhrasi samalla sydämensä ja sen syvimmän rukouksen Jumalalle. Ei hän muuten olisi voinut antaa viimeisiä rahojaan kuin samalla huokaamalla Jumalan puoleen, että hän pitäisi hänestä huolen.

Jeesukselle temppeli oli tällaista rukousta varten, köyhän sydämen uhria varten, jossa kaikki oma uhrataan kiitoksen kanssa Jumalalle. Köyhä leskivaimo toteutti sitä, mikä Jeesuksen mukaan oli Jumalan lain tärkein käsky:

Kuule Israel: Herra, meidän Jumalamme, on ainoa Herra. Rakasta Herraa, Jumalaasi, koko sydämestäsi, koko sielustasi ja mielestäsi ja koko voimallasi.” (Mark 12:29-30)

Tempppelin hävitys

Jeesus oli nyt puhdistanut tempppelin, voittanut kaikki vastustajansa väittelyssä, opettanut Messiaasta, varoittanut juutalaisista kirjanoppineista sekä antanut esimerkin oikeasta Jumalan palvelemisesta. Nyt oli aika jättää Jerusalemin temppeli, lopullisesti. Messiaan tehtävä siellä oli hoidettu.

Kun Jeesus oli lähdessä temppeleistä, sanoi eräs hänen opetuslapsistaan: "Opettaja, katso! Mitkä kivet, mikä rakennus!" (Mark 13:1)

Opetuslapsilla oli temppeleistä ihan eri näkemys kuin Jeesuksella. Eikä ihme, se oli valtavan kokoinen ja hyvin kaunis rakennus, eräs oman aikansa suurimpia ihmeitä, maailmankuulu turistinähtävyys. Juutalaisille se oli uskonnollinen keskus ja valtava kansallisen itsetunnon kohottaja. Vähän kuin suomalaisille Temppeliaukion kirkko + Sibelius- monumentti + Helsingin empire-tyylin keskusta + Paavo Nurmi + Lasse Viren + Mannerheim ja talvisota yhteensä, korotettuna kolmanteen potenssiin.

Tuolloin jo edesmennyt Herodes Suuri oli aloittanut tempppelin rakentamisen vuonna 23 eKr. Rakentamisen pohjana ja alkuna oli jo olemassa olevan pakkosiirtolaisuuden ajan jälkeen rakennettu temppeli, varsin vaatimaton rakennus. Herodes uudisti sen loisteliaaksi ja rakensi ympärille valtavan esipihan, jolla oli jopa 70 metriä korkeat, valtavista, jopa 12-metrisistä lohkarista tehty perusmuuri. Pyhäkkö ei ollut Jeesuksen aikana vielä suinkaan valmis (valmistui vasta 64 eKr.), mutta jo tuolloin se hohti marmorilla, kultaa ja kalliita kiviä. Esipiha oli niin suuri, että sille olisi mahtunut 11 jalkapallokenttää. Ulkomitat olivat 470 m x 340 m x 280 m x 240 m.

Jeesuksen vastaus on yllättävä:

Jeesus vastasi: "Katso nyt näitä mahtavia rakennuksia. Kaikki revitään maahan, tänne ei jää kiveä kiven päälle." (Mark 13:2)

Hävitys olisi täydellinen.

Tämä Jeesuksen ennustus tuntui varmasti tuolloin täysin epäuskottavalta, jopa mahdottomalta.

Mutta se toteutui jo noin 40 v. kuluttua, vuonna 70 jKr., kun Rooman keisari Titus valloitti Jerusalemin. Tosin temppeleihin jäi vielä siinä vaiheessa kiviä kivien päälle: se ainoastaan poltettiin. Mutta hieman myöhemmin, juutalaisten uudistettua kapinansa, kaikki tuhottiin perusteellisesti. Myöhemmin tilalle rakennettiin uusi kaupunki, jonne juutalaisilta oli kokonaan pääsy kielletty. Se sai uuden nimenkin, *Aelia Capitolina*. (Näistä asioista voi lukea aikalaismuistelmasta juutalaisen historioitsijan, Flavius Josephuksen, kirjasta Juutalaissodasta. Pitää tosin osata englantia. Tuon hyvin laajan teoksen saa tilatuksi käännöksenä netistä aika halvalla, n. 20 eurolla.)

Itkumuuri on kaikki, mitä valtavasta Jerusalemin temppeleistä on jäänyt jäljelle.

Miksi Jerusalemin temppeli hävitettiin?

Kuinka Jumala saattoi antaa tuhota oman, kauniin temppelinsä? Jossa hän oli luvannut, että hänen nimensä asuu? Jossa hän oli luvannut ottaa vastaan kansan uhrit syntien vuoksi?

Syynä ei voi olla mikään muu kuin se, että Jeesus oli ollut oikeassa vaatiessaan uhraamisen lopettamista.

Hän oli sanonut:

"Eikö ole kirjoitettu: 'Minun huoneeni on oleva kaikille kansoille rukouksen huone'?
Mutta te olette tehneet siitä rosvojen luolan." (Mark 11:17)

Tällä hän tarkoitti sitä, että temppelin eläinuhrit eivät kyenneet puhdistamaan uhraajan sydäntä ja antamaan syntejä anteeksi. Niistä oli tullut väärään luuloukseen turruttava kultti. Ihminen saattoi aina välillä käydä temppelissä muka selvittämässä välinsä Jumalan kanssa, ostamalla pari kyyhkystä ja antamalla ne uhripapille poltettavaksi. Mutta sydän ei muuttunut miksikään. Se sai pysyä entisellään, ahneena, jumalanvastaisena. Temppeleistä oli tullut ”ryövärien luola”, paikka, missä saattoi kerätä rohkeutta uutta jumalattomuutta varten, varsin halpaan hintaan.

Se ei tietenkään ollut temppelin uhrien alkuperäinen tarkoitus. Mutta sellaiseksi ne olivat käytännössä turmeltuneet, koska ne eivät pystyneet poistamaan sydämen epäuskoa, ottamaan syntejä pois tai luomaan elävää suhdetta Jumalaan.

Näinhän asia juuri on, nimittäin Heprealaiskirjeen mukaan:

Laissa siis on vain varjo tulevasta, paremmasta todellisuudesta, ei sen varsinaista ilmentymää. Vaikka lain määräämät uhrit toistetaan vuodesta vuoteen, laki ei ikinä pysty tekemään pysyvästi täydellisiksi niitä, jotka astuvat Jumalan eteen. Muutoinhan uhraaminen olisi lopetettu. Jos ne, jotka ottavat osaa jumalanpalvelukseen, olisivat jo kerran tulleet puhdistetuiksi, heillä ei olisi enää mitään syntejä tunnollaan. Mutta uhrit päinvastoin muistuttavat synneistä joka vuosi. Mahdotontahan on, että härkien ja pukkien veri poistaisi synnit. (Hepr 10:1–4)

Jotkut kristityt ajattelevat nykyään, että Jerusalemin temppeli pitäisi rakentaa uudelleen. Se olisi osoitus Jumalan maailmanhallinnasta, kun Jumalan liiton arkku löydetään uudelleen, uhripapeille kudotaan Vanhan testamentin kuvaamat kasukat uudelleen, laitetaan rintakilvet ja käärelakit ja Jumalaa palvellaan taas uhrein. Se valmistaisi tietä Messiaan toiselle tulemukselle.

Tällaista puuhaa on jo kuulemma aloitettu. Kaikki temppelijumalanpalveluksen välineet on joittenkin huhujen mukaan jo tehty valmiiksi ja talletettu jonnekin piiloon, odottamaan sitä päivää, jolloin temppelin alttarikivi perustetaan uudelleen.

Mutta Jeesuksen sanojen perusteella voi olla varma siitä, että se ei ole Jumalan tahto. Jumala tahtoi, että temppeli hajotettiin.

Eikä sitä rakenneta uudelleen, ei ainakaan Jeesuksen Jumalan ja ihmisten kohtaamisen paikaksi.

Sen tehtävän, välittäjän tehtävän, on ottanut Jeesus Kristus. Hän on oikea temppeli, hän on se hengellisen temppelin rakennuskivi, ”jonka rakentajat hylkäsivät”, mutta ”joka on tullut kulmakiveksi”.

Heprealaiskirjeen sanoin:

Mahdotontahan on, että härkien ja pukkien veri poistaisi synnit. Siksi Kristus sanoo maailmaan tullessaan: ”Uhreja ja lahjoja sinä et halunnut, mutta sinä loit minulle ruumiin. Polttouhrit ja syntiuhrit eivät sinua miellyttäneet. Silloin minä sanoin: Tässä olen. Niin kuin minusta on kirjakääröön kirjoitettu, niin olen tullut tekemään, täyttämään sinun tahtosi, Jumala. Hän sanoo siis ensin: ”Uhreja ja lahjoja, polttouhreja ja syntiuhreja sinä et halunnut, ne eivät sinua miellyttäneet”, vaikka näistä uhreista on laissa määräykset. Mutta sitten hän sanoo: ”Tässä olen. Olen tullut täyttämään sinun tahtosi.” Hän siis kumoaa nuo määräykset asettaakseen niiden tilalle Jumalan tahdon. Tämän tahdon mukaisesti meidät on pyhitetty ainutkertaisella uhrilla, kun Jeesus Kristus uhrasi oman ruumiinsa. (Hepr 10:4–10)

Itse arvelen, että Jumala on ehdoin tahdoin johdattanut historiaa siten, että Jerusalemin temppeliä ei ole juutalaisten maahanpaluusta huolimatta voitu rakentaa uudelleen. Nykyisin sen paikalla on muslimien kaksi valtavan pyhänä pidettyä moskeijaa, jotka estävät tehokkaasti yritykset rakentaa neljäs temppeli.

Eikä sitä tarvita. Juutalaisten uskonnollinen uudistus ei tarvitse temppeliä, sillä heille on syntynyt Messias. Hänessä toteutuu se, mitä temppeli vain vertauskuvallisesti ennakoi.